

ეკონომიკის
თანამშრომლობის
აგენტი

საჯარო ფინანსების მონიტორინგი - საქართველო საერთაშორისო რეიტინგებში და 2015 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების ანალიზი

ბესო ნამჩავაძე

16 დეკემბერი, 2015

გამჭვირვალობა - ღია ბიუჯეტის ინდექსი

ბიუჯეტის გამჭვირვალობა ნიშნავს:

ბიუჯეტების პროექტების წარმომადგენლობით ორგანოებში განხილვის პროცედურების საჯაროობას საზოგადოებისა და მედიისთვის;

დამტკიცებული ბიუჯეტისა და მისი შესრულების შესახებ ანგარიშების გამოქვეყნებას;

ბიუჯეტის შესახებ ინფორმაციის (გარდა საიდუმლო ინფორმაციისა) ხელმისაწვდომობას ნებისმიერი ფიზიკური და იურიდიული პირისთვის.

საქართველოს პოზიცია „ღია ბიუჯეტის ინდექსში“

	2006	2008	2010	2012	2015
ქულა (100-დან)	34	53	55	55	66
ადგილი მსოფლიოში	43	30	34	33	16

წყარო: საერთაშორისო საბიუჯეტო პარტნიორობა

საბიუჯეტო დოკუმენტების ხელშისაწვდომობა: 2006-2015

	2006	2008	2010	2012	2015
მედიის ძირითადი მონაცემები და მიმართულებები	●	●	●	●	●
სახელმწიფო ბიუჯეტის კროფტი	●	●	●	●	●
სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონი	●	●	●	●	●
შოთაღათის საბიუჯეტო ბეგმკვლევი	●	●	●	●	●
სახ. ბიუჯეტის კვარტალური შესრულების ანგარიშები	●	●	●	●	●
სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების ნახევარი შლის ანგარიში	●	●	●	●	●
სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების 12 თვის ანგარიში	●	●	●	●	●
სახელმწიფო ბუბიშის სამსახურის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების ანგარიში	●	●	●	●	●

● არ არის წარმოდგენილი/ გამოქვეყნდა დაგვიანებით

● წარმოდგენილია შიდა მონგარებისათვის

● გამოქვეყნდა

წყარო: საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო

საზოგადოების მონაწილეობის ელემენტები

აღმასრულებელი ხელისუფლება

სუსტი

საკანონმდებლო ორგანო

აღეკვამური

ზგაღღვის ადგიორღული ორგანო

შეზღღული

საზოგადოების მონაწილეობის საქართველოს ჟულა (46) 100-ღან შთითებს, რომ საზოგადოებას აქვს საბიუჯეტო კროცესებში მონაწილეობის შეზღღული შესაძლებლობა. აღსანიშნავია, რომ საზოგადოების მონაწილეობის საქართველოს ჟულა (46) შაღღლია შესაბამის მსოფლიო საშუალოზე (25).

წყარო: საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო

ბიუჯეტის მონიტორინგი - სამოქალაქო საზოგადოების მიზნები და წარმატების განმსაზღვრელი ფაქტორები

გრძელვადიანი შედეგები

დემოკრატია
სამოქალაქო აქტივობა
ანგარიშვალდებულება
ერთიანობა

სიღარიბის შემცირება
მიუკერძოებლობა
სამართლიანობა
ჩართულობა

შუალედური შედეგები

საბიუჯეტო ანგარიშვალდებულება (გამჭვირვალობა, ინფორმირებულობა)
საბიუჯეტო პოლიტიკა (სისტემა, განაწილება, შედეგები)

ურთიერთობა და ადვოკატირება

სამოქალაქო საზოგადოებასთან
მედიასთან
აღმასრულებლებთან და კანონმდებლებთან
დონორებთან

გარე ფაქტორები

პოლიტიკური გარემო
ლეგალური და ინსტიტუც. ჩარჩო
დონორების როლი
განათლება/საზოგადოებრივი ინტერესი

შიდა ფაქტორები

მისია/ორგანიზებულობა
ლიდერობა
უნარი
პროდუქტები/გავრცელება

მონიტორინგის მიმართულებები

- საბიუჯეტო პროცესის მონიტორინგი
- საბიუჯეტო პროცესის გამჭვირვალობის მონიტორინგი
- ბიუჯეტის ხარჯების მონიტორინგი სეგმენტურად
- ხარჯების მონიტორინგი პროგრამული ბიუჯეტის პროგრამების მიხედვით
- პროგრამების სრულყოფაზე მიმართული მონიტორინგი
- ბიუჯეტის შესრულების მონიტორინგი - რა დონეზე შესრულდა დასახული მიზნები
- თვითმმართველი ერთეულების ბიუჯეტის ხარჯების მონიტორინგი: ა) ადმინისტრაციული ხარჯების წილი ხარჯებში და ბ) ცენტრალური ხელისუფლების და ადგილობრივი ხელისუფლების ვალდებულებების გამიჯვნა საბიუჯეტო პროცესში.

მონიტორინგის ობიექტი

ბიუჯეტის ძირითადი პრინციპები:

- ყოვლისმომცველობა
- გამჭვირვალობა
- ანგარიშვალდებულება
- დამოუკიდებლობა
- ერთიანობა
- უნივერსალობა
- კონსოლიდირება

ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციის (OECD) რეკომენდაციები ბიუჯეტის პრინციპებზე:

1. ბიუჯეტი შესაბამისობაში უნდა იყოს მთავრობის საშუალოვადიან სტრატეგიულ პრიორიტეტებთან
2. კაპიტალური ბიუჯეტი უნდა იყოს შესაბამისობაში ქვეყნის განვითარების საჭიროებასთან ხარჯეფექტიანობის (cost-effective) კუთხით
3. საბიუჯეტო საკითხებზე დებატები უნდა იყოს საზოგადოების თართო ჩართულობით
4. ბიუჯეტის აღსრულება უნდა იყოს კარგად დაგეგმილი, მართული და შესწავლილი (მონიტორინგი)
5. გრძელვადიანი მდგრადობა და სხვა ფისკალური რისკები უნდა იყოს იდენტიფიცირებული, შეფასებული და გონივრულად მართული

განვითარებადი ქვეყნების გამოწვევები

მდგომარეობა	გავლენა სახელმწიფო ხარჯებზე
სიღარიბე	მწირი რესურსები საჯარო პოლიტიკის მიმართ არსებული მზარდი მოთხოვნების და მოლოდინების დასაკმაყოფილებლად. ტენდენცია ბიუჯეტი იყოს სურვილების სია
ეკონომიკური არასტაბილურობა	ციკლური შოკების სიჭარბე და მართვის სირთულე. ბიუჯეტირების მოკლევადიანი ხედვა
შემოსავლების მწირი ბაზა	რთული სავაჭრო პირობები და კაპიტალის ბაზრებისადმი ნაკლები ხელმისაწვდომობა
არათორმალური საბაზრო სექტორი	ბევრ ქვეყანაში მაღალია არალეგალური ბიზნესის წილი, რომელიც არ ექვემდებარება ლეგალურ წესებს
არათორმალური საჯარო სექტორი	იგნორირებულია საჯარო მომსახურების, სახელმწიფო ხარჯების და შესყიდვების თორმალური წესები
დაბალი პოლიტიკური მობილიზება	ინტერესთა ჯგუფების არაადეკვატურად განვითარება, რომ გადმოსცენ საზოგადოებრივი აზრი და აკონტროლონ მთავრობის პოლიტიკა

2015 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის ბოლო ცვლილება

ბიუჯეტის მუხლები	პირვანდელი	მოქმედი	ცვლილება
შემოსავლები	7951	8048.9	97.9
გადასახადები	7400	7520	120
გრანტები	256	238.9	-17.1
სხვა შემოსავლები	295	290	-5
ხარჯები	8016.6	8110.5	93.9
ადმინისტრაციული	2321.2	2323.1	1.9
სოციალური უზრუნველყოფა	2687.6	2783.6	96
სხვა ხარჯები	1132.9	1132.6	-0.3
საოპერაციო სალდო	-65.7	-61.6	4.1
კაპიტალური ხარჯები	774	699	-75
პრივატიზაცია	235	280	45
მთლიანი სალდო	-604.4	-480.7	123.7
ფინანს. აქტივების ცვლილება	560.4	391.2	-169.2
ბიუჯეტის დეფიციტი	840	731.9	-108.1
ვალის აღება	1165	871.9	-293.1
საშინაო	500	315	-185
საგარეო	1124	1016	-108
ნაშთის ცვლილება	325	140	-185

2015 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსულობების თვის გეგმის შესრულება

პერიოდი: 01.01.2015 - 01.10.2015-მდე

ლარებში

შემოსულობები	ცხრა თვის გეგმა	ცხრა თვის შესრულება (ნაზარდი, ხელ)	შესრულება გეგმის მიმართ %-ში
სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლები	5,847,103,072.00	6,025,524,985.03	103.1%
<i>მ.შ. გადასახადები</i>	<i>5,484,595,200.00</i>	<i>5,602,569,702.27</i>	<i>102.2%</i>
<i>გრანტები</i>	<i>159,377,772.00</i>	<i>196,818,618.72</i>	<i>123.5%</i>
<i>მ.შ. საგარეო წყაროებიდან მიღებული ბიუჯეტის მარდამჭერი გრანტები</i>	<i>85,892,472.00</i>	<i>87,040,645.89</i>	<i>101.3%</i>
<i>სხვა გრანტები (სსიპ - დან. მიღებული)</i>		<i>1,155,990.80</i>	
<i>სხვა შემოსავლები</i>	<i>203,130,100.00</i>	<i>226,136,664.04</i>	<i>111.3%</i>
არაფინანსური აქტივების კლება	176,771,800.00	212,592,409.05	120.3%
ფინანსური აქტივების კლება	50,739,500.00	48,630,719.68	95.8%
ვალდებულებების ზრდა	1,168,700,194.00	974,035,032.94	83.3%
<i>სამშენაო ვალდებულებების ზრდა</i>	<i>400,000,000.00</i>	<i>330,484,106.70</i>	<i>82.6%</i>
<i>საგარეო ვალდებულებების ზრდა</i>	<i>768,700,194.00</i>	<i>643,550,926.24</i>	<i>83.7%</i>
<i>საინვესტიციო გრძელვადიანი შეღავათიანი კრედიტები</i>	<i>442,578,000.00</i>	<i>349,728,232.35</i>	<i>79.0%</i>
<i>ბიუჯეტის მარდამჭერი კრედიტები</i>	<i>326,122,194.00</i>	<i>293,822,193.89</i>	<i>90.1%</i>
<i>შემოსულობა ფაბრიკი ქვალაღვანიდან, გარდა აქციებისა</i>		<i>500.00</i>	
სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსულობები ხელ	7,243,314,566.00	7,260,783,146.70	100.2%

2015 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის გადასახდელების თვის გეგმის შესრულება

გ ა დ ა ხ ა ხ დ ე ლ ე ბ ი	ცხრა თვის გეგმა	გადახდა (ნაზარდი, ხელ)	შესრულება გეგმის მიმართ %-ში
1	2	3	6
შრომის ანაზღაურება	1,034,894,705.50	1,008,126,347.59	97.4%
საკონტაქტო და მომსახურება	709,846,813.12	649,849,366.55	91.5%
პროცენტი	253,223,850.00	236,541,158.39	93.4%
<i>მ.შ. საგარეო ვალდებულებებზე</i>		<i>106,857,546.91</i>	
<i>საშინაო ვალდებულებებზე</i>		<i>129,683,611.48</i>	
სუბსიდიები	176,707,220.00	173,883,527.30	98.4%
გრანტები	918,604,852.00	916,847,473.19	99.8%
<i>მ.შ. ავტონომიური და ადგილობრივი თვითმმართველო ერთეულების ბიუჯეტებს (58 მ4)</i>	<i>898,179,436.00</i>	<i>897,350,841.04</i>	<i>99.9%</i>
სოციალური უზრუნველყოფა	2,068,045,429.98	2,065,272,425.69	99.9%
სხვა ხარჯები	840,077,879.43	799,650,938.05	95.2%
<i>მ.შ. სხვადასხვა კაპიტალური ხარჯები</i>		<i>201,495,087.27</i>	
არაფინანსური აქტივების ზრდა	548,368,063.61	417,180,552.15	76.1%
ფინანსური აქტივების ზრდა	313,140,735.00	303,235,359.36	96.8%
ვალდებულებების კლება	345,263,526.36	340,939,000.24	98.7%
<i>მ.შ. საშინაო</i>	<i>39,064,026.36</i>	<i>38,918,089.41</i>	<i>99.6%</i>
<i>მ.შ. სხვა კრედიტორული დავალიანებები</i>	<i>10,871,726.36</i>	<i>10,725,945.91</i>	<i>98.7%</i>
<i>საგარეო</i>	<i>306,199,500.00</i>	<i>302,000,910.83</i>	<i>98.6%</i>
<i>მ.შ. სხვა კრედიტორული დავალიანებები</i>	<i>899,500.00</i>	<i>899,410.08</i>	<i>100.0%</i>
სახელმწიფო ბიუჯეტის გადასახდელები ხელ	7,208,173,075.00	6,911,526,148.51	95.9%

რა იცვლება 2016 წლის ბიუჯეტში

ბიუჯეტის მუხლები	2015	2016	ცვლილება
შემოსავლები	8048.9	8555	506.1
გადასახადები	7520	7980	460
გრანტები	238.9	255	16.1
სხვა შემოსავლები	290	320	30
ხარჯები	8110.5	8110.5	0
ადმინისტრაციული	2323	2481	158
ვალის მომსახურება	377	474	97
სუბსიდიები და გრანტები	1494	1226	-268
სოციალური უზრუნველყოფა	2784	3057	273
სხვა ხარჯები	1133	1307	174
საოპერაციო სალდო	-61.6	11.4	73
კაპიტალური ხარჯები	699	750	51
პრივატიზაცია	280	225	-55
მთლიანი სალდო	-480.7	514	994.7
ფინანსური აქტივების ცვლილება	391.2	317	-74.2
ბიუჯეტის დეფიციტი	732	831	99
ვალის აღება	857	831	-26
საშინაო	315	200	-115
საგარეო	1016	1075	59
ვალის დათარვა	474	444	-30
ნაშთის ცვლილება	125	0	-125

სახელმწიფო უწყებები, რომელთა ბიუჯეტი ყველაზე მეტად იზრდება

<i>(მილიონ ლარებში)</i>	2015	2016	ზრდა
შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო	2881	3162	281.0
განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო	841	975.2	134.2
სოფლის მეურნეობის სამინისტრო	262.5	321.4	58.9
ცენტრალური საარჩევნო კომისია	22.5	58.5	36.0
ენერგეტიკის სამინისტრო	114	135	21.0
საგარეო საქმეთა სამინისტრო	89.5	110	20.5
სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სამინისტრო	70	90	20.0
იძულებით გადაადგილებ. პირთა და ლტოლვილთა სამინისტრო	70	85	15.0
ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	85.4	95.1	9.7
პარლამენტი	54.5	60	5.5
გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტრო	36.6	42.1	5.5

მადლობა ყურადღებისათვის

namchavadze@yahoo.com